

## ГОГОЛЮ

За думою дума роєм вилітає,  
Одна давить серце, друга роздирає,  
А третя тихо, тихесенько плаче  
У самому серці, може, й Бог не бачить.

Кому ж її покажу я,  
І хто тую мову  
Привітає, угадає  
Великеє слово?  
Всі оглухли - похилились  
В кайданах... байдуже...  
Ти смієшся, а я плачу,  
Великий мій друже.  
А що вродить з того плачу?

Богилова, брате...  
Не заревуть в Україні  
Вольнії гармати.  
Не заріже батько сина,  
Своєї дитини,

За честь, славу, за братерство,  
За волю Вкраїни.  
Не заріже - викохає  
Та й продасть в різницю  
Москалеві. Це б то, бачиш,

## GOGOLJU

Misao za mišlju, sve lete u roju,  
Jedna davi srce, druga dušu moju,  
A trećoj sūzā nikad dosta nije,  
Pa ni sam Bog ne zna koliko ih lije.

Komu ću ih pokazati?  
Tko će misli moje  
Kao svoje prepoznati,  
Da istini služe?  
Nikog nema, svi su gluhi,  
Okovani, pogrbljeni...  
Ti se smiješ, a ja plačem,  
Veliki moj družo.  
Može l' taj plač što donijeti?

Samo travu otrovnicu...  
Neće grmjet' Ukrajinom  
Topovi slobode.  
Neće zaklat' otac sina,<sup>29</sup>  
Svoje dijete milo,

Za čast, slavu, za slobodu,  
Bratstvo Ukrajine.  
Neće zaklat', već uzgojit'  
Pa prodat za klanje  
Moskalju. Jer to je

Лепта удовиці  
Престолові-отечеству  
Та німоті плата.  
Нехай, брате. А ми будем  
Сміяться та плакати.

*1844*

Udovičin novčić  
Za prijestolje-domovinu  
I Nijemcima plaća.  
Neka, brate. A za nas će  
Bit' smijeha i plača.

*1844.*

Не завидуй багатому,  
Багатий не знає  
Ні приязні, ні любові –  
Він все те наймає.  
Не завидуй могучому,  
Бо той заставляє.  
Не завидуй і славному,  
Славний добре знає,  
Що не його люди люблять,  
А ту тяжку славу,  
Що він тяжкими сльозами  
Вилив на забаву.  
А молоді як зійдуться,  
Та любо та тихо,  
Як у раї, – а дивишся:  
Ворушиться лихо.  
Не завидуй же нікому,  
Дивись кругом себе,  
Нема раю на всій землі,  
Та нема й на небі.

*1845*

Ne zavidi bogatomu  
Jer on ne poznaje  
Ni ljubaznost niti ljubav -  
On to unajmljuje.  
Ne zavidi mogućemu  
Jer te na sve sili.  
Ne zavidi ni slavnomu  
Jer on dobro znade  
Da ne vole ljudi njega,  
Već njegovu slavu,  
Da on roni suze samo  
Njima za zabavu.  
A kada se sretnu mladi,  
Toplo je pri duši  
K'o u raj, al' odjednom -  
Sve se začas sruši.  
Ne zavidi zato nikom,  
Gledaj oko sebe,  
Nema raja tu na zemlji,  
Nema ni u nebu.

*1845.*

Не женися на багатій,  
Бо вижене з хати,  
Не женися на убогій,  
Бо не будеш спати.  
Оженись на вольній волі,  
На козацькій долі,  
Яка буде, така й буде  
Чи гола, то й гола.  
Та ніхто не докучає  
І не розважає -  
Чого болить і де болить,  
Ніхто не питає.  
Удвох, кажуть, і плакати  
Мов легше неначе;  
Не потурай: легше плакати,  
Як ніхто не бачить.

*1845*

Nemoj se bogatom ženit'  
Jer će te stjerati,  
A nemoj ni siromašnom  
Jer nećeš spavati.  
Slobodom se ti oženi  
Kao kozak pravi,  
Pa nek bude kakva bude,  
Može gola biti,  
Nitko neće moć' shvatiti  
Niti prosuditi  
Što kog boli i gdje boli,  
To ne pita nitko.  
Jer svi kažu: udvoje je  
Uvijek plakat' lakše,  
Ali kad ne gleda nitko,  
Plakat' je najlakše.

*1845.*



## ДАВИДОВІ ПСАЛМИ

12

Чи ти мене, Боже милий,  
Навік забуваєш,  
Одвертаєш лице своє,  
Мене покидаєш?  
Доки буду мучить душу  
І серцем боліти?  
Доки буде ворог лютий  
На мене дивитись  
І сміятись!... Спаси мене,  
Спаси мою душу,  
Да не скаже хитрий ворог:  
«Я його подужав».  
І всі злії посміються,  
Як упаду в руки,  
В руки ворога. Спаси мене  
Од лютої муки.  
Спаси мене, помолюся  
І воспою знову  
Твої блага чистим серцем,  
Псалмом тихим, новим.

*1845*

## DAVIDOVI PSALMI<sup>30</sup>

### 12.

Zašto me ti, Bože dragi,  
Uvijek zaboravljaš,  
Okrećeš od mene lice,  
Sama me ostavljaš?  
Dokad će me duša boljet'  
I srce mučiti?  
Dokad će me ljut dušmanin  
Svisoka motriti  
I cerit' se?... Oh, spasi me,  
Spasi dušu moju,  
Da ne kaže pokvarenjak:  
»Jači sam od njega.«  
Jer svi zli će se smijati  
Kad u tuđe ruke  
Ja dospijem... Oh, spasi me  
Od te teške muke.  
Spasi me, pomolit' ću se  
I opjevat' snova  
Tvoja blaga čistim srcem,  
Psalmom tihim, novim.

*1845.*

## ЗАПОВІТ

Як умру, то поховайте  
Мене на могилі  
Серед степу широкого  
На Україні милій,  
Щоб лани широкополі,  
І Дніпро, і кручі  
Було видно, було чути,  
Як реве ревучий.  
Як понесе з України  
У синєє море  
Кров ворожу... отойді я  
І лани і гори -  
Все покину, і полину  
До самого Бога  
Молитися... а до того  
Я не знаю Бога.  
Поховайте та вставляйте,  
Кайдани порвіте  
І вражою злою кров'ю  
Волю окропіте.  
І мене в сем'ї великій,  
В сем'ї вольній, новій,  
Не забудьте пом'янути  
Незлим тихим словом.

*1845*

## OPORUKA<sup>31</sup>

Kad umrem, pokopajte me  
Sred prostranih stepa,  
Okolo mene da se širi  
Ukrajina lijepa,  
Da iz groba mogu gledat'  
Livade i polja  
I slušati bučni Dnjepar  
Koliko me volja.  
Pa kad on iz Ukrajine  
Do u sinje more  
Krv dušmansku ljutu spere,  
Polja ću i gore -  
Sve napustit' i odletjet'  
Do samoga Boga  
Da se molim... A sve dotle  
Ne priznajem Boga.  
Ustajte pokopavši me,  
Okove slomite  
I slobodu tad dušmanskom  
Krvlju poškropite.  
I u novoj porodici,  
Slobodnoj, bez sjene,  
Kojom dobrom, blagom riječju  
Spomenite mene.

1845.

## МАЛЕНЬКІЙ МАР'ЯНІ

Рости, рости, моя пташко,  
Мій маковий цвіте,  
Розвивайся, поки твоє  
Серце не розбите,  
Поки люди не дознали  
Тихої долини,  
Дознаються – пограються,  
Засушать та й кинуть.  
Ані літа молодії,  
Повиті красою,  
Ні карії оченята,  
Умиті сльозою,  
Ані серце твоє тихе,  
Добреє дівоче  
Не заступить, не закриє  
Неситії очі.  
Найдуть злії та й окрадуть...  
І тебе, убогу,  
Кинуть в пекло... Замучишся  
І прокленеш Бога.  
Не цвіти ж, мій цвіте новий,  
Нерозвитий цвіте,  
Зов'янь тихо, поки твоє  
Серце не розбите.

1845

## MALIJ MARIJANI

Rasti, rasti, makov cvijete,  
O, ptičice moja,  
Razvijaj se dokle duša  
Ne nastrada tvoja,  
Dokle ljudi ne otkriju  
Svu tvoju ljepotu,  
Otkriju, poigraju se,  
Pa od tebe odu.  
Ni godine mlade tvoje  
Bez mrlje i sjene,  
Niti crne oči tvoje  
Suzom umivene,  
Niti tvoje srce blago,  
Djevičansko, drago  
Zaustavit' neće moći  
Nezasitne oči.  
Zli će ljudi sve okrasti...  
A ti ćeš, uboga,  
Biti mučena u paklu  
I proklet ćeš Boga.  
Nemoj cvasti, cvijete novi,  
Još nerazvijeni:  
Prije neg' ti srce pukne,  
Nečujno uveni.

*1845.*

Минають дні, минають ночі,  
Минає літо, шелестить  
Пожовкле листя, гаснуть очі,  
Заснули думи, серце спить,  
І все заснуло, і не знаю,  
Чи я живу, чи доживаю,  
Чи так по світу волочусь,  
Бо вже не плачу й не сміюсь...  
Доле, де ти! Доле, де ти?  
Нема ніякої.  
Коли доброї жаль, Боже,  
То дай злої, злої!  
Не дай спати ходячому,  
Серцем замирати  
І гнилою колодою  
По світу валятись.  
А дай жити, серцем жити  
І людей любити,  
А коли ні... то проклинать  
І світ запалити!  
Страшно впасти у кайдани,  
Умирать в неволі,  
А ще гірше – спати, спати  
І спати на волі,  
І заснути навек-віки,  
І сліду не кинуть

Prolaze dani, a i noći,  
Prolazi ljeto, i već lišće  
Požutjelo šušti, gasnu oči,  
Usnuše misli, srce spava,  
Zaspalo sve je, i ja ne znam,  
Da li to živim il' umirem  
Il' se po svijetu samo vučem  
I niti plačem nit' se smijem...  
Sudbo, gdje si? Sudbo, gdje si?  
A sudbe mi nema. Bože,  
Ne daš li mi dobru sudbu,  
Barem lošu dat' mi možeš!  
Ne daj da hodajuć spavam,  
Dok mi srce jedva tuče,  
Ne daj da ko trula klada  
Po svijetu se mučno vučem.  
Daj mi živjet', srcem živjet'  
I voljeti ljude,  
A inače... svijet ću proklet',  
Neka ga ne bude!  
Teško je u okovima  
Mrijeti u sužanjstvu,  
A još teže - spavat', spavat',  
Spavat' u slobodi  
I zaspati na sve vijeke,  
Ne ostavit' traga



Ніякого, однаково,  
Чи жив, чи загинув!  
Доле, де ти, доле, де ти?  
Нема ніякої!  
Коли доброї жаль, Боже,  
То дай злої! злої!

*1845*

Nikakvoga, ni da živ sam,  
Niti mrtav da sam!  
Sudbo moja, gdje si, gdje si?  
Ah, nema je! Bože,  
Ne želiš li dat' mi dobru,  
Barem lošu možeš!

*1845.*

# КАВКАЗ

(Уривок)

*Искреннему моему Якову де Бальмену*

За горами гори, хмарою повиті,  
Засіяні горем, кровію політі.  
Споконвіку Прометея  
Там орел карає,  
Що день божий довбе ребра  
Й серце розбиває.  
Розбиває, та не вип'є  
Живущої крові –  
Воно знову оживає  
І сміється знову.  
Не вмирає душа наша,  
Не вмирає воля.  
І неситий не виоре  
На дні моря поле.  
Не скує душі живої  
І слова живого.  
Не понесе слави Бога,  
Великого Бога.

.....  
За гóрами гори, хмарою повиті,  
Засіяні горем, кровію політі.

Отам-то милостивії ми  
Ненагодовану і голу  
Застукали сердешну волю  
Та й цькуємо. Лягло костьми

KAVKAZ  
(Ulomak)

*Iskreno mome Jakovu de Balmenu<sup>32</sup>*

Za gorama gore maglom povijene,  
Zasijane tugom, krvlju zalivene.  
Prometeja vječno tamo  
Orao kažnjava,  
Svaki božji dan mu rebra  
Pa i srce slama.  
Slama ga, ali ne pije  
Srcu živu krvcu,  
U život se srce vraća  
I opet se smije.  
Ne umire duša naša,  
Ne umire volja.  
Nezasitni neće orat'  
Polje na dnu mora,  
Nit' okovat dušu neće,  
Niti žive riječi.  
Neće dostić' slavu Boga,  
Velikoga Boga.

.....  
Za gorama gore maglom povijene,  
Zasijane tugom, krvlju zalivene.

I tamo smo Mi Milostivi  
Neishranjenu i голу  
Uhvatili tu jadnu slobodu  
I progonimo je. Tu je nemalo

Людей муштрованих чимало.  
А сльоз, а крові? Напоїть  
Всіх імператорів би стало  
З дітьми і внуками, втопить  
В сльозах удов'їх. А дівочих,  
Пролитих тайно серед ночі!  
А матерних гарячих сльоз!  
А батькових старих, кровавих,  
Не ріки - море розлилось,  
Огненне море! Слава! Слава!  
Хортам, і гончим, і псарям,

І нашим батюшкам-царям  
Слава!

І вам слава, сині гори,  
Кригою окуті.  
І вам, лицарі великі,  
Богом не забуті.  
Борітеся - поборете,  
Вам Бог помагає!  
За вас правда, за вас слава  
І воля святая!

.....  
За кого ж Ти розіп'явся,  
Христе, Сине Божий?  
За нас, добрих, чи за слово

Істини... чи, може,  
Щоб ми з Тебе насміялись?  
Воно ж так і сталось.  
Храми, каплиці, і ікони,

Ljúdi život izmučeni dalo.  
A sùzā, krvi? Njima napojit'  
Možeš sve careve svijeta  
I dično potomstvo, utopit'  
Udovičjim suzama. A očiju  
Djevojačkih, isplakanih u noći!  
A vrelih sùzā materinskih,  
A krvavih, starih, očinskih,  
Ne rijeke - more se razlilo.  
Ognjeno more! Slava! Slava!  
Hrtovima, lovačkima, psetarima

I ljubljenim nam carevima  
Slava!  
I vama slava, planine plave,  
Ledom okovane!  
I vama, vitezovi pravi,  
Jer na vas misli Bog.  
Borite se, pobijedit ćete  
Jer vam pomaže Bog.  
Vaša je pravda, vaša je slava  
I sloboda sveta!

.....  
Za koga si Ti razapet,  
Kriste, Božji sine?  
Za nas dobre, ili za riječ

Istine... il' možda zato  
Da Ti se smijemo?  
I dogodilo se tako.  
Crkve, kapele, ikone,

І ставники, і мирри дим,  
І перед образом Твоїм  
Неутомленніє поклони.  
За кражу, за войну, за кров,  
Щоб братню кров пролити, просять  
І потім в дар Тобі приносять  
З пожару вкрадений покров!!  
Просвітілись! та ще й хочем  
Других просвітити,  
Сонце правди показати  
Сліпим, бачиш, дітям!..  
Все покажем! тільки дайте  
Себе в руки взяти.  
Як і тюрми муровати,  
Кайдани кувати,  
Як і носити!... і як плести  
Кнути узловаті –  
Всьому навчим; тільки дайте  
Свої сині гори  
Остатнії... бо вже взяли  
І поле і море.

І тебе загнали, мій друже єдиний,  
Мій Якове добрий! Не за Україну,  
А за її ката довелось пролити  
Кров добру, не чорну. Довелось запить  
З московської чаші московську отруту.  
О друже мій добрий! друже незабутий!  
Живою душею в Україні витай,  
Літай з козаками понад берегами,  
Розкриті могили в степу назирай.

I svijeće, i tamjana dim,  
I tu pred svijetlim Tvojim likom  
Bezbrojni silni pokloni.  
Mole zbog krađe, krvi, rata,  
Mole da bratsku krv proliju,  
Pa Ti donesu na dar pokrov,  
Ukraden ravno s požara!!  
Prosvijetlismo se! Al' hoćemo  
I druge još prosvijetliti  
I sunce pravde pokazati  
Znaš komu? - slijepoj dječici.  
Sve ćemo vam pokazati  
- Samo nam se pokorite -  
Kako zatvore zidati,  
Kako okove kovati  
I nositi!... I kako plesti  
Kvrgave, oštre bičeve -  
Sve ćemo vas naučiti,  
Al' dajte preostale gore  
Jer smo vam već oduzeli  
I polje i more.

I tebe prognaše, družo moj jedini,  
Jakove moj dobri! Ne za Ukrajinu,  
Za krvnika njena trebalo je proliť  
Krv dobru, nevinu. Trebalo je ispit'  
Sav moskovski otrov iz moskovske čaše.  
Prijatelju dobri i nezaboravni!  
Poleti što brže Ukrajini slavnoj,  
Iznad svih obala leti s kozacima,  
Mogile u stepi raskrivene gledaj



Заплач з козаками дрібними сльозами  
І мене з неволі в степу виглядай.  
А поки що мої думи,  
Моє люте горе  
Сіятиму – нехай ростуть  
Та з вітром говорять.  
Вітер тихий з України  
Понесе з росою  
Мої думи аж до тебе!...  
Братньою сльозою  
Ти їх, друже, привітаєш,  
Тихо прочитаєш...  
І могили, степи, море,  
І мене згадаєш.

*1845*

I suzama gorkim plači s kozacima  
Pa mene uznika u stepi dočekaj.  
A do tada moje misli,  
Ljute jade moje,  
Ja ću sijat - neka rastu  
I s vjetrom nek' zbore.  
Tihi vjetar s Ukrajine  
S rosom će prenijeti  
Moje misli sve do tebe!...  
Suzom ćeš ih, prijatelju,  
Bratskom dočekati,  
Tiho pročitati...  
I mogilā, stepā, mora,  
Mene se sjetiti.

*1845.*